
Har lansert hjemmetester for HPV: – Fastlegene er veldig viktige

AKTUELT I FORENINGEN

VILDE BAUGSTØ

vilde.baugsto@legeforeningen.no

Kommunikasjonsavdelingen

Kreftregisteret har sendt ut hjemmetester for HPV til alle landets fastlegekontor. Målet er å få enda flere kvinner til å ta livmorhalsprøven.

LEDER LIVMORHALSPROGRAMMET: Gynekolog og forsker, Ameli Tropé i Kreftregisteret. Foto: Kreftregisteret

Noen typer HPV (humant papillomavirus) kan ved vedvarende infeksjon over år føre til celleforandringer som igjen kan utvikle seg til kreft. For å forebygge krefttilfeller forårsaket av HPV, har myndighetene innført et screeningprogram for HPV, der kvinner tester seg for HPV-virus ved å ta en livmorhalsprøve hos legen. Men ikke alle tar denne prøven.

– Vi vet at omtrent tre av ti kvinner ikke tar livmorhalsprøven som anbefalt, og at rundt 190 000 kvinner i Norge ikke har tatt livmorhalsprøve på minst 10 år. HPV hjemmetest er et tiltak for å nå disse kvinnene og dermed redusere antall tilfeller av livmorhalskreft, sier Ameli Tropé, som leder Livmorhalsprogrammet.

Aktuelt i foreningen treffer henne i Kreftregisterets lokaler i Oslo. I år har 80 000 kvinner som ikke har testet seg på minst ti år fått brev i postkassen om at de kan bestille time hos fastlegen sin og hente med seg en HPV hjemmetest. Tropé forklarer at det finnes veldig mange ulike grunner til at kvinner ikke tar livmorhalsprøven som anbefalt.

– Det kan for eksempel være kvinner som har opplevd seksuelle overgrep, har ulike funksjonsnedsettelser, har psykiske utfordringer, er omskåret, transpersoner med livmorhals, eller noe helt annet. Leger i mindre byer forteller også at mange kvinner kjenner legen sin privat og derfor synes det er ubehagelig å skulle ta livmorhalsprøve hos vedkommende. På sikt planlegger vi å sende hjemmetest direkte i postkassen til kvinner som ikke har testet seg på mange år, sier Tropé.

Bred markedsføring

De første hjemmetestene for HPV ble sendt til fastlegekontorene i slutten av 2023. Per november 2024 har i underkant av 500 hjemmetester blitt analysert. Dette er imidlertid før Kreftregisteret startet med brevutsendinger direkte til kvinnene.

– Så vi regner med stadig større etterspørsel etter hvert som denne muligheten blir enda mer kjent. I tillegg har vi også informert fastlegene i mange ulike fora om at de nå har muligheten til å dele ut HPV hjemmetest til pasienter i målgruppen, sier Tropé.

FASTLEGE OG NFA-STYREMEDLEM: – For en del kvinner er det av ulike grunner utfordringer med å få tatt disse prøvene, og da er muligheten for hjemmetest en god ting, sier Ståle Onsgård Sagabråten. Foto: Legeforeningen

Hun forteller at de startet med fysiske møter på noen legekantor i fjor høst, før de sendte pakker til alle fastlegekontor i landet med hjemmetester og informasjon. Alle kommuner fikk e-post med informasjon til kommuneoverlegene og fastlegekontorene.

– I tillegg har vi markedsført i legehåndboken NEL, vi har holdt flere webinarer for fastleger og stått på stand på diverse fastlegekonferanser. Vi har også fått god hjelp fra Norsk forening for allmennmedisin til å spre informasjon i både forelesninger og

nyhetsbrev til legene. Dersom det mot formodning er noen fastlegekontor som ikke har fått tilsendt test, så kan de ta kontakt med oss.

Må følges opp videre

Kreftregisteret og Tropé understreker at en HPV hjemmetest ikke kan erstatte en gynekologisk undersøkelse, men at dette er for å nå ut til de kvinnene som absolutt ikke vil ta livmorhalsprøven i første omgang.

– For å fange opp HPV har vi sett at en hjemmetest fungerer like godt som en prøve som blir tatt av legen, men det er mye mer man får sett ved en gynekologisk undersøkelse enn ved å bruke en hjemmetest. For eksempel kan en gynekologisk undersøkelse avdekke om kvinnen har kreft.

Om en HPV hjemmetest er positiv, så må kvinnen utredes videre med livmorhalsprøve. I Kreftregisterets pilotstudie av hjemmetestene, så de at 96 prosent av kvinnene tok oppfølgingsprøve når de var HPV-positive.

– Kvinner som ikke har testet seg på ti år eller mer har ti ganger så høy risiko for å få påvist grove celleforandringer eller kreft, sammenlignet med den vanlige screening-populasjonen. Det er derfor viktig at fastleger har lav terskel for å henvise videre til gynekolog om kvinnen ikke vil ta prøve på legekontoret når prøven er positiv, sier Tropé.

Gode tilbakemeldinger

Selv om målet på sikt er å sende hjemmetester i posten direkte til kvinnene, er det i første omgang hos fastlegen man får tak i hjemmetesten.

– Fastlegene er veldig viktige i dette arbeidet. De har selvsagt mye å gjøre fra før, men så langt er også de generelle tilbakemeldingene fra fastlegene svært positive. Mange ser stor nytte av hjemmetesten og forteller at den er en fin samtalestarter med pasientene. De opplever at kvinner velger å ta livmorhalsprøve ved gynekologisk undersøkelse etter å ha snakket med dem om hjemmetest – noe som jo er utrolig bra, sier Tropé og eksemplifiserer:

– Senest for to uker siden snakket vi med en fastlege som fortalte at hen hadde gitt HPV hjemmetest til en kvinne som viste seg å være HPV positiv. Ved videre utredning fikk hun påvist mer alvorlige celleforandringer. Hun får nå behandling. Selv om det er tidlig å konkludere, så ser vi at vi har nådd ut til riktig pasientgruppe, og at vi allerede har noen konkrete historier der pasientene virkelig har hatt bruk for dette. Det er vi glade for.

God kontakt med fastlegene

Ståle Onsgård Sagabråten, styremedlem i Norsk forening for allmennmedisin (Nfa) og leder av Legeforeningens fagstyre, bekrefter at de har hatt tett og god kontakt med Kreftregisteret og Livmorhalsprogrammet rundt innføring av HPV hjemmetester.

– Først med utsending av prøvekit til fastlegekontorene, og nå sist ved utsending av informasjon om muligheten for hjemmetest til de som ikke har tatt livmorhalsprøve på mer enn ti år. Fra Livmorhalsprogrammet har det blitt pekt på at fastlegene har en nøkkelrolle i å øke oppslutningen om dette viktige screeningprogrammet, og vi vil i kontakten med medlemmene våre forsøke å bygge opp under denne innsatsen for å nå dem som av ulike grunner ikke har møtt til screening, sier Sagabråten.

Det tas et stort antall livmorhalsprøver hos fastlegene hvert år. Sagabråten påpeker at disse pasientmøtene også gir mulighet for kvinnene til å ta opp og diskutere tema som underlivsproblematikk, overgangsalder-plager, og annen viktig helseinformasjon.

– Men vi må innse at for en del kvinner er det av ulike grunner utfordringer med å få tatt disse prøvene, og da er muligheten for hjemmetest en god ting. Vi fastleger kan også bli enda flinkere til å minne om viktigheten av å stille til prøvetaking. For mange kvinner kan nok innkallingene fort gå i glemmeboken i en ellers hektisk hverdag. Jeg vil derfor oppfordre kolleger til å aktivt spørre om det er lenge siden deres kvinnelige pasienter har tatt livmorhalsprøve – og fortelle dem om ulike måter å få tatt disse prøvene på, avslutter fagstyre-lederen.

Publisert: 16. desember 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.15.15

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 13. september 2026.